

Komisija za VZD SKEI Slovenije

Senožeče, 21. 11. 2018

SPREMEMBE ZAKONODAJE NA PODROČJU KEMIJSKE VARNOSTI

EU zakonodaja na področju kemijske varnosti:

KEMIJSKA VARNOST NA DELOVNEM MESTU:

1. **Direktiva 2004/37/ES** evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o varovanju delavcev pred nevarnostmi zaradi izpostavljenosti rakotvornim ali mutagenim snovem pri delu (šesta posebna direktiva v skladu s členom 16(1) Direktive Sveta 89/391/EGS) (kodificirana različica)
2. **Direktiva Sveta 98/24/ES** z dne 7. aprila 1998 o varovanju zdravja in zagotavljanju varnosti delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti kemičnim dejavnikom pri delu (štirinajsta posebna direktiva v smislu člena 16(1) Direktive 89/391/EGS)
3. **Direktiva 2009/148/ES** evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o varstvu delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti azbestu pri delu (kodificirana različica) (Besedilo velja za EGP)

KEMIJSKA VARNOST ZA VARSTVO POTROŠNIKOV:

4. Uredba (ES) št. 1272/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2008 o razvrščanju, označevanju in pakiranju snovi ter zmesi, o spremembi in razveljavitvi direktiv 67/548/EGS in 1999/45/ES ter spremembi Uredbe (ES) št. 1907/2006
5. Uredba (ES) št. 1907/2006 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 18. decembra 2006 o registraciji, evalvaciji, avtorizaciji in omejevanju kemikalij (REACH)

EU zakonodaja mora biti v celoti povzeta v slovenskih predpisih

EU zakonodaja	Slovenska zakonodaja
Direktiva Sveta 98/24/ES Kemični dejavniki	Pravilnik o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti kemičnim snovem pri delu
Direktiva 2004/37/ES Karcinogeni mutageni	Pravilnik o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti rakotvornim ali mutagenim snovem
Direktiva 2009/148/ES azbest	Pravilnik o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti azbestu pri delu

REVIZIJA DIREKTIVE 2004/37/ES O VAROVANJU DELAVCEV PRED NEVARNOSTMI ZARADI IZPOSTAVLJENOSTI RAKOTVORNIM ALI MUTAGENIM SNOVEM PRI DELU

Poklicni rak v Evropski uniji letno ubije 102.500 ljudi. Je najpogostejša oblika smrti, povezane z delom:

- od 8 do 16 % vsega raka v Evropi je posledica izpostavljenosti karcinogenom na delovnem mestu;
- malo manj kot eden od petih delavcev v EU je redno izpostavljen karcinogenom;
- na približno 50 karcinogenov odpade več kot 80 % izpostavljenosti karcinogenom na delovnem mestu.

OCENA: V SLOVENIJI LETNO UMRE 440 LJUDI ZARADI POKLICNEGA RAKA, POVZROČENEGA ZARADI KARCINOGENOV NA DELOVNEM MESTU! (Za primerjavo: v letu 2017 se je po podatkih iz poročila IRSD na delovnem mestu ali v delovnem okolju v času opravljanja dela dogodilo 17 smrtnih nezgod.)

ETUC je 3. marca 2016 rekel »STOP POKLICNEMU RAKU«.

Gre za kampanjo kateri se je pridružila tudi ZSSS.

Sporočilo ETUC-a: *»Poklicnega raka je mogoče preprečiti z mejnimi vrednostmi poklicne izpostavljenosti karcinogenom! **Zahtevamo evropske zavezujoče mejne vrednosti za vsaj 50 najpomembnejših karcinogenov že v letu 2016 (in ne šele do konca leta 2020)!«***

[Direktiva 2004/37/ES](#) o varovanju delavcev pred nevarnostmi zaradi izpostavljenosti rakotvornim ali mutagenim snovem pri delu iz leta 2004 določa zavezujoče mejne vrednosti poklicne izpostavljenosti za **zgolj tri snovi (benzen, monomer vinilklorida in prah trdega lesa)**. Čeprav zadnjih trinajst let poteka njeno revidiranje, pa ni bila sprejeta nobena dopolnitev za zaščito evropskih delavcev pred znanimi povzročitelji raka. Od države do države se mejne vrednosti močno razlikujejo: mejna vrednost npr. za kremenov prah je v nekaterih državah EU šestkrat višja kot v drugih. Študije kažejo, da so posamične države določile od **3 do 82 karcinogenov in da ima najmanj 17 držav v EU manj kot 50 zavezujočih mejnih vrednosti** poklicne izpostavljenosti. Slovenija jih ima nad 50, vendar so mejne vrednosti zastarele-naše mejne vrednosti so kopirane po nemških izpred dvajsetih let.

Faze revizije Direktive:

1. faza revizije: 13. maja 2016 Evropska komisija pripravi svoj 1. predlog dopolnitve Aneksa III Direktive (2016/0130 COD) s 13 karcinogeni:

- objavljen v Uradnem listu EU ([Direktiva EU 2017/2398 evropskega parlamenta in Sveta](#) (z dne 12. december 2017)).
- države članice morajo uskladiti svoje zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s to direktivo, do 17. januarja 2020;
- V Sloveniji to pomeni spremembe:
  - pravilnika o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti rakotvornim ali mutagenim snovem;
  - pravilnika o preventivnih zdravstvenih pregledih.

A. MEJNE VREDNOSTI ZA POKLICNO IZPOSTAVLJENOST

Kemična snov	Št. ES (1)	Št. CAS (2)	Mejne vrednosti (3)			Opomba	Prehodni ukrepi
			mg/m ³ (4)	ppm (5)	fml (6)		
Prah trdega lesa	—	—	2 (1)	—	—	—	Mejna vrednost 3 mg/m ³ do 17. januarja 2023
Spojine šestvalentnega kroma, ki so rakotvorne v smislu točke (i) člena 2(a) (kot krom)	—	—	0,005	—	—	—	Mejna vrednost 0,010 mg/m ³ do 17. januarja 2025
Refraktorska keramična vlakna, ki so rakotvorna v smislu točke (i) člena 2(a)	—	—	—	—	0,3	—	Mejna vrednost: 0,025 mg/m ³ za postopke varjenja ali plazemskega rezanja ali podobne delovne postopke, v katerih se ustvarja dim, do 17. januarja 2025
Prah kristalnega kremenca, ki se vdihuje	—	—	0,1 (1)	—	—	—	—
Benzen	200-753-7	71-43-2	3,25	1	—	koža (1)	—
Monomer vinil klorid	200-831-0	75-01-4	2,6	1	—	—	—
Etilen oksid	200-849-9	75-21-8	1,8	1	—	koža (1)	—
1,2-epoksiopropan	200-879-2	75-56-9	2,4	1	—	—	—
Akrlamid	201-173-7	79-06-1	0,1	—	—	koža (1)	—
2-nitroopropan	201-209-1	79-46-9	18	5	—	—	—
o-toluidin	202-429-0	95-53-4	0,5	0,1	—	koža (1)	—
1,3-butadien	203-450-8	106-99-0	2,2	1	—	—	—
Hidrazin	206-114-9	302-01-2	0,013	0,01	—	koža (1)	—
Bromoetilen	209-800-6	593-60-2	4,4	1	—	—	—

Tabela dostopna prek: [Direktiva EU 2017/2398 evropskega parlamenta in Sveta](#)

Glavne izboljšave 1. sklopa posodobitve:

- Direktiva zavezuje Evropsko komisijo, da najkasneje do marca 2019 oceni možnost uporabe direktive 2004/37/ES tudi za varovanje delavcev pred snovmi, strupenimi za razmnoževanje (reprotoksini - kemikalijam, ki škodujejo rodnosti),
- Zdravstveni nadzor tudi po koncu izpostavljenosti,
- Izboljšano zbiranje podatkov od delodajalcev in poročanje na nacionalni in evropski ravni:
  - (a) o dejavnostih in/ali industrijskih procesih, ki potekajo, tudi razlogih za uporabo rakotvornih ali mutagenih snovi;
  - (b) o količinah proizvedenih ali uporabljenih snovi ali pripravkov, ki vsebujejo rakotvorne ali mutagene snovi;
  - (c) o številu izpostavljenih delavcev,
  - (d) o sprejetih preventivnih ukrepih;
  - (e) o vrsti uporabljene varovalne opreme;
  - (f) o naravi in stopnji izpostavljenosti;
  - (g) o primerih nadomestitve.
- Za vsako mejno vrednost poklicne izpostavljenosti se v Aneksu III direktive objavi tudi podatek o preostalem tveganju,
- Mejne vrednosti poklicne izpostavljenosti:
  - 0,1 mg/m³ za vdihljiv kremenov prah;
  - 2 mg/m³ za prah trdega lesa in za izpostavljenosti mešanici trdega in mehkega lesa (5 letno prehodno obdobje 3 mg/m³);
  - 5µg/m³ za krom VI (prehodno obdobje 0,010 mg/m³ do 17. januarja 2025 oz. pri postopkih varjenja ali plazemskega rezanja pa 0,025 mg/m³ do 2025) .

Pobuda ZSSS o načinu uskladitve slovenskih predpisov s področja VZD z novelo Direktive 2004/37/ES, 10. 1. 2018

- **MDDSZ in MZ naj ne odlašata z uskladitvijo predpisov na konec leta 2019**, temveč naj to izvedeta že v letu 2018 po posvetovanju s socialnimi partnerji v Ekonomsko-socialnem svetu;
- naj MDDSZ pri usklajevanju slovenskega pravilnika z dopolnjenima prilogama I in III direktive 2004/37/ES določi namesto minimalnih, določenih v direktivi, naslednje višje slovenske mejne vrednosti, ki so izvedljive, saj so že uveljavljene v vrsti držav članic EU, in ki jih zato predlagata Evropska konfederacija sindikatov ETUC in ZSSS, kot njena članica:
  - **prah kristalnega kremenca: 0,05 mg/m³**
  - **krom VI: 0.001 mg/m³**
  - **prah trdega in mehkega lesa: 1.0(1) mg/m³**
  - **refraktorska keramična vlakna: 0.1 vlakna/ml**

- **1,3-butadien: 1.12 mg/m³ oziroma 0.5 ppm**
- MDDSZ naj v Pravilniku o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti rakotvornim ali mutagenim snovem:
  - **kot novo prilogo določi e-obrazec**, s katerim bodo delodajalci, pri katerih delavci delajo s karcinogeni in mutageni, on-line enkrat letno poročali podatke, o katerih bo Slovenija morala poročati Evropski komisiji na podlagi direktive 2004/37/ES. Trendi, izkazani na podlagi teh podatkov, naj hkrati postanejo kazalniki ravni varnosti in zdravja pri delu, kakršne predvideva nova slovenska strategija »PREMIK NAPREJ: Od preventive k višji ravni kulture varnosti in zdravja pri delu«,
  - ne čaka na Evropsko komisijo in leto 2019, ampak naj po vzgledu Belgije v pravilniku že določi varovanje zdravja delavcev ne le za karcinogene in mutagene ampak tudi za **reprotoksine**.
- MDDSZ naj:
  - zagotovi, da bo Inšpektorat RS za delo kot pristojni organ imel **dovolj usposobljenega osebja in drugih virov, potrebnih za izvajanje nalog**, povezanih s pravilnim in učinkovitim izvajanjem direktive 2004/37/ES.
  - delodajalcem olajša uporabo te direktive s **pripravo smernic**, da bi opredelili boljše načine za doseganje skladnosti s to direktivo.
- MZ naj v Pravilniku o preventivnih zdravstvenih pregledih delavcev določi:
  - **ciljane preventivne zdravstvene preglede delavcev tudi po prenehanju njihove izpostavljenosti karcinogenom in mutagenom na delovnem mestu ter tudi po upokojitvi** (roki za ciljane preglede),
  - določi obveznost delodajalcev, da ustreznim državnim organom in pooblaščenim institucijam s pomočjo **on-line obrazca posredujejo podatke o rezultatih preventivnih zdravstvenih pregledov**.

2. faza revizije: 10. 1. 2017 je Evropska komisija pripravila svoj 2. predlog dopolnitve Aneksa III direktive CMD (2017/0004 COD) s 5 (+2) karcinogeni:

- **izpuhi dizelskih motorjev, ***
- **policiklični aromatski ogljikovodik,**
- trikloretilen,
- metilenedianilin,
- epiklorohidrin,
- etilen dibromid in
- etilen diklorid

(* Zveza svobodnih sindikatov Slovenije (ZSSS) je pozvala veleposlanika Janeza Lenarčiča, ki je stalni predstavnik naše države v okviru Stalnega predstavništva Republike Slovenije pri EU v Bruslju (SPBR), naj 5. 10. 2018 na sestanku COREPER in kasneje 11. 10. 2018 na trilogue sestanku podpre kompromisni predlog Avstrije za vključitev v prilogi I in III Direktive 2004/37/ES tudi predlog mejne vrednosti za hlape dizel motorjev, ki ga je pripravila Avstrija:

- Hlapi dizel motorjev se naj vključijo v Prilogo I

- Mejna vrednost poklicne izpostavljenosti naj bo 0,05 mg/m³, merjena glede na elementarni ogljik v prilogi III

- Prehodna obdobja za rudarjenje pod zemljo in za gradnjo tunelov)

3. faza revizije: 5. 4. 2018 je Evropska komisija pripravila svoj 3. predlog dopolnitve Aneksa III direktive CMD (2018/0081 COD) za naslednjih 5 karcinogenov:

- kadmij in njegove anorganske spojine;
- berilij in anorganske berilijeve spojine;
- arzenova kislina in njene soli ter anorganske arzenove spojine;
- formaldehid;
- 4,4'-metilen-bis (2-kloroanilin).

(Prve tri navedene rakotvorne snovi se obsežno uporabljajo v sektorjih, kot so proizvodnja in rafiniranje kadmija, proizvodnja nikelj-kadmijevih baterij, obdelava površin s kovino, taljenje cinka in bakra, livarne, steklarstvo, laboratoriji, elektronika, kemikalije, gradbeništvo, zdravstvo, plastika in reciklaža.)

4. faza revizije: Pričakuje se, da ga bo 4. predlog sprememb Komisija pripravila do konca leta 2019. (Vedeti je treba, da se Junckerjevo predsedovanje konča konec leta 2019 in da se zaradi novega vodstva Komisije lahko spremenijo prioritete.)

- Pričakovani karcinogeni v 4. predlogu:
  - Nikljeve spojine;
  - Akrilonitril;
  - Benzen (posodobitev obstoječe mejne vrednosti);
  - Izpuhi dizelskih motorjev (odvisno od 2. predloga sprememb);
- Svetovalni odbor za varnost in zdravje pri delu (ACHS), še ni sprejel odločitve glede nabora karcinogenov za 4. predlog;

Več informacij glede revizije Direktive 2004/37/es o varovanju delavcev pred nevarnostmi zaradi izpostavljenosti rakotvornim ali mutagenim snovem pri delu:

- na spletni strani ZSSS za varnost in zdravje pri delu: Kampanje – ODPRAVITE POKLICNEGA RAKA! (<https://zssszaupnikvzd.si/kampanje/odpravite-poklicnega-raka/>);
- V e-novicah ZSSS za delavske zaupnike za varnost in zdravje pri delu (naročite se nanje na povezavi: <http://zssszaupnikvzd.si/narocanje-na-e-novice-zsss-o-varnosti-in-zdravju-pri-delu/>);
- <https://roadmaponcancer.eu/>;
- <https://www.etuc.org/en/issue/health-safety>.

KEMIKALIJE, KI VZBUJAJO VELIKO SKRB...

Nekatere snovi, ki sicer sodijo med mutagene in/ali karcinogene, so lahko tudi reprotoksini.

Karcinogeni povzročajo raka.

Mutagen je kemični dejavnik, ki spreminja genetski material (DNK organizma) in poveča tveganje za mutacije.

Teratogen je vsak dejavnik, ki lahko povzroči ali poveča verjetnost prirojenih napak.

Kaj je reprotoksin?

Je snov, strupena za razmnoževanje (rojevanje otrok).

Reprotoksini so nekatere kemijske snovi, ki lahko vplivajo na reproduktivni sistem. Navadno so ljudje pozorni zgolj na učinek reprotoksinov na žensko oziroma mater. V resnici pa učinkujejo tudi na plodnost moških in zdravje njihovih potomcev.

Vpliv je lahko vezan na spolno funkcijo in plodnost pri odraslih moških in ženskah ter njihovih potomcih. Posledice izpostavljenosti se najpogosteje pokažejo, če je bila mati izpostavljena reprotoksinu med nosečnostjo, sicer pa se posledice na plodu lahko kažejo tudi, če sta bila starša reprotoksinu izpostavljena kadarkoli v njunem življenju.

Kje najdemo reprotoksine?

Vse snovi, ki so omenjene v Aneksu VI Uredbe (ES) št. 1272/2008 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 16. decembra 2008 o razvrščanju, označevanju in pakiranju snovi ter zmesi (dostopno prek: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R1272&from=SL>)

To so vse snovi in zmesi, ki so klasificirane kot R 1A, H360 ali R 1B, H360.

Na njihove učinke na rodnost in razvoj zarodka opozarjajo stavki o nevarnosti in previdnostni stavki na etiketah in varnostnih listih kemikalij:

H360: Lahko škoduje plodnosti ali nerojenemu otroku.

H361: Sum škodljivosti za plodnost ali nerojenega otroka.

H362: Lahko škoduje dojenim otrokom.

P263: Preprečiti stik med nosečnostjo/dojenjem.

V tem sistemu razvrstitve je strupenost za razmnoževanje razdeljena v dve glavni poglavji:

(a) škodljivi učinki na spolno delovanje in plodnost

(b) škodljivi učinki na razvoj potomcev

Tabela 3.7.3

Elementi etikete za strupenost za razmnoževanje

Razvrstitev	Kategorija 1A ali kategorija 1B	Kategorija 2	Dodatna kategorija za učinke na dojenje ali prek dojenja
Piktogrami GHS			Ni piktograma
Opozorilna beseda	Nevarno	Pozor	Brez opozorilne besede
Stavek o nevarnosti	H360: Lahko škoduje plodnosti ali nerojenemu otroku (navesti posebni učinek, če je znan; navesti način izpostavljenosti, če je prepričljivo dokazano, da noben drug način izpostavljenosti ne povzroča takšne nevarnosti)	H361: Sum škodljivosti za plodnost ali nerojenega otroka (navesti posebni učinek, če je znan; navesti način izpostavljenosti, če je prepričljivo dokazano, da noben drug način izpostavljenosti ne povzroča takšne nevarnosti)	H362: Lahko škoduje dojenim otrokom.
Previdnostni stavek – preprečevanje	P201 P202 P281	P201 P202 P281	P201 P260 P263 P264 P270
Previdnostni stavek – odziv	P308 + P313	P308 + P313	P308 + P313
Previdnostni stavek – shranjevanje	P405	P405	
Previdnostni stavek – odstranjevanje	P501	P501	

Tabela 3.5.3

Elementi etikete za mutagenost za zarodne celice

Razvrstitev	Kategorija 1A ali kategorija 1B	Kategorija 2
Piktogrami GHS		
Opozorilna beseda	Nevarno	Pozor
Stavek o nevarnosti	H340: Lahko povzroči genetske okvare (navesti način izpostavljenosti, če je prepričljivo dokazano, da noben drug način izpostavljenosti ne povzroča takšne nevarnosti)	H341: Sum povzročitve genetskih okvar (navesti način izpostavljenosti, če je prepričljivo dokazano, da noben drug način izpostavljenosti ne povzroča takšne nevarnosti)
Previdnostni stavek – preprečevanje	P201 P202 P281	P201 P202 P281
Previdnostni stavek – odziv	P308 + P313	P308 + P313
Previdnostni stavek – shranjevanje	P405	P405
Previdnostni stavek – odstranjevanje	P501	P501

Tabela 3.6.3

Elementi etikete za rakotvornost

Razvrstitev	Kategorija 1A ali kategorija 1B	Kategorija 2
Piktogrami GHS		
Opozorilna beseda	Nevarno	Pozor
Stavek o nevarnosti	H350: Lahko povzroči raka (navesti način izpostavljenosti, če je prepričljivo dokazano, da noben drug način izpostavljenosti ne povzroča takšne nevarnosti)	H351: Sum povzročitve raka (navesti način izpostavljenosti, če je prepričljivo dokazano, da noben drug način izpostavljenosti ne povzroča takšne nevarnosti)
Previdnostni stavek – preprečevanje	P201 P202 P281	P201 P202 P281
Previdnostni stavek – odziv	P308 + P313	P308 + P313
Previdnostni stavek – shranjevanje	P405	P405
Previdnostni stavek – odstranjevanje	P501	P501

Slovenija: ni zavesti o reprotoksinih !!!

V praksi ugotavljamo:

- Inšpekcija ugotavlja, da delavci pri nekaterih od nadzorovanih podjetjih delajo v do devetkrat preseženih mejnih vrednostih!!!
- **Pogosto v ocenah tveganja ni določena zdravstvena omejitev, da z reprotoksini ne smejo delati mladi delavci in delavke v rodni dobi!!!**
- ZSSS se zato pridružuje zahtevam ETUC, da je treba EU in slovensko zakonodajo dopolniti za zaščito delavcev pred reprotoksini.

REVIZIJA DIREKTIVE 98/24/ES O VAROVANJU ZDRAVJA IN ZAGOTAVLJANJU VARNOSTI DELAVCEV PRED TVEGANJI ZARADI IZPOSTAVLJENOSTI KEMIČNIM DEJAVNIKOM PRI DELU

Dne 1.2.2017 je bila v Uradnem listu Evropske unije objavljena Direktiva Komisije 2017/164/EU z dne 31. januarja 2017 o določitvi četrtega seznama indikativnih mejnih vrednosti za poklicno izpostavljenost v skladu z Direktivo Sveta 98/24/ES ter o spremembi direktiv Komisije 91/322/EGS, 2000/39/ES in 2009/161/EU (UL L št. 27, z dne 1.2.2017, str. 115), ki državam članicam nalaga obveznost, da uskladijo svoje predpise s to direktivo najkasneje do **21. avgusta 2018**.

Zaradi prenosa Direktive 2017/164/EU v slovenski pravni red je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti pripravilo predlog Pravilnika o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti kemičnim snovem pri delu (Uradni list RS, št. 100/2001, 39/2005, 53/2007, 102/2010, 43/2011-ZVZD-1 in 38/15).

Na 313. seji ESS, 26. 10. 2018 je bilo sklenjeno, da se imenuje delovna skupina ESS, ki bo pripravila kompromisni predlog v zvezi s Pravilnikom o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti kemičnim snovem pri delu. ZSSS je vanjo imenovala Lučko Böhm in Katjo Gorišek.

Osnovni problem tega Pravilnika je bila mejna vrednost poklicne izpostavljenosti za kremenčev prah, ki je trenutno še 0,15 mg/m³ in za katero je MDDSZ predlagalo novo mejno vrednost 0,05 mg/m³.

Šlo je zgolj za to, od kdaj bo 0,05 mg/m³ veljala v Sloveniji. Predstavnici ZSSS sva zavzemali stališče - čim prej bo veljala, hitreje bomo preprečili, da v Sloveniji za silikozo ali poklicnim pljučnim rakom zbolijo še kak dodatni delavec.

Kremen je najbolj pogost material na planetu Zemlja. Pojavlja se v dveh oblikah: amorfni in kristalinski. Amorfna oblika ni nevarna. Zaradi kristalinske oblike prahu pa lahko pride do pljučnega raka po najmanj 20 letih izpostavljenosti na delovnem mestu.

Poleg pljučnega raka pa kremenov prah (ki ga delavec vdihne) povzroča tudi silikozo, drugo potencialno smrtonosno poklicno bolezen.

V Sloveniji po ocenah ETUI je na svojem delovnem mestu kremenčevemu prahu izpostavljeno od 28.000 do 80.000 delavcev (v rudnikih kovin in premoga, v kamnolomih, pri izkopavanju kremenčevega peska, pri izbujanju ulitkov iz kalupov v livarnah, v industriji cementa, v industriji šamota, pri peskanju džinsa).

Po ocenah ETUI je 1,7 % vseh pljučnih rakov v Sloveniji zaradi kremenčevega prahu na delovnem mestu. Po slovenskem registru raka letno za pljučnim rakom zbolijo na novo 1313 ljudi in umre 1145 ljudi. Če je

1,7 % od njih res zbolelo zaradi kremenčevega prahu, potem letno zaradi njega dobi pljučnega raka 22 ljudi in umre 20 ljudi. Letno! Koliko je silikoz, se ne ve, ker nimamo registra poklicnih bolezni.

Pravilnik je bil sprejet na 314. seji ESS.

Kaj prinaša novela Pravilnika:

- uvaja obveznost upoštevanja standarda SIST EN 689 – Zrak na delovnem mestu – Navodilo za oceno izpostavljenosti pri vdihavanju kemičnih snovi za primerjavo z mejnimi vrednostmi in načrtovanje meritev;
- uvaja uporabo nezavezujočih praktičnih smernic o varovanju zdravja in zagotavljanju varnosti delavcev zaradi izpostavljenosti kemičnim snovem pri delu;
- uvaja 6 - mesečno prehodno obdobje za mejene vrednosti za snovi, katerih mejne vrednosti niso določene v evropskih direktivah in izhajajo iz nemškega predpisa TRGS 900 (Technische Regeln Fuer Gefahrstoffe), ki je izšel 2.5.2018,
- uvaja mejna vrednost za kremen:
  - 0,1 mg/m³ s prehodnim obdobjem do 1. 6. 2019,
  - 0,05 mg/m³ s prehodnim obdobjem do 1. 6. 2022.
- ...

Sklep 314. seje ESS, z dne 16. 11. 2018 je bil tudi: *Ekonomsko-socialni svet nalaga Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, da izvede študijo zdravstvenega stanja delavcev, ki so bili v Sloveniji izpostavljeni kremenovem prahu na delovnem mestu, in sicer do 31. 12. 2020.*

Več informacij na: <https://zssszaupnikvzd.si/>

Prijavi se na e-obveščanje ZSSS za varnost in zdravje pri delu: <https://zssszaupnikvzd.si/>

Poročilo pripravila:

Katja Gorišek, Svetovalka ZSSS za varnost in zdravje pri delu